

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ СОФИЯ

Проф. Георги Ончев, дм, Ръководител на Катедра по психиатрия и медицинска психология
София 1431, ул. „Св. Г. Софийски“ №1; 02/9230680, email: georgi.onchev@gmail.com

MEDICAL UNIVERSITY SOFIA

Prof. Georgi Onchev, MD, PhD, Department of Psychiatry and Medical Psychology, Head
Sofia 1431, 1 St G. Sofiisky str.; ph/f: +3592/9230680; email: georgi.onchev@gmail.com

СТАНОВИЩЕ

на проф. д-р Георги Нейчев Ончев, дм,
от Катедра по психиатрия и медицинска психология
при Медицински Университет (МУ) София,
член на научно жури съгласно Заповед № РД-38-151/ 25.03.2024 г. на Ректора на
Софийския университет (СУ) „Св. Климент Охридски“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма
„Клинична психология“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански
и правни науки“ и професионално научно направление 3.2 „Психология“ (Клинична
психология)

Автор: Джулия Архондис Камбуридис

Форма на докторантурата: редовна

Катедра: по социална, организационна, клинична и педагогическа психология,
Философски факултет, СУ „Св. Климент Охридски“

Тема: „Социална когниция и алекситимия при тежки психични разстройства“

Научен ръководител: проф. Румяна Крумова-Пешева, д.пс.н.

1. Общо представяне на процедурата и доктората

Представеният дисертационен труд и придружаващите го материали са в **съответствие** с процедурата за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ съгласно Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности (ПУРПНСЗАД) на СУ „Св. Климент Охридски“ (посл. ред. 28.06.2023 г.).

2. Кратки биографични данни за докторанта

Джулия Архондис Камбуридис придобива магистърска степен по клинична психология в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2020 г. и има множество допълнителни обучения по когнитивно-поведенчески, психодрама и други терапевтични методи и по прилагане на структурирани клинични оценъчни и невропсихологични инструменти. Нейните стажове и места работи – психиатрични

клиники, метадонова програма, детски градини и медицински център – издават устойчива и разностранна клинична ориентация, както и гражданска ангажираност в доброволчески и неправителствени инициативи. От 2021 г. е редовен докторант по клинична психология в СУ „Св. Климент Охридски“.

3. Актуалност на темата и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертацията е актуална поради значението на социалната когниция и алекситимията за функционирането при тежката психична болест и за разбирането на някои взаимодействия между социална когниция и емоции в норма и патология. Поставените цел и задачи са ориентирани към търсене на връзка между разпознаването на собствени и чужди емоции и нивата на алекситимия. Дизайнът на двустъпково срезово сравнение между пациенти и здрави контроли е адекватен на хипотезите за търсената връзка.

4. Познаване на проблема

Литературният обзор е подробен и показва добро познаване на обекта на изследването. Обхватът му е широк: основни понятия и характеристиките на тежките психични разстройства и по-специално на шизофрения, социална когниция, теория на ума, ментализация, алекситимия, афективна регулация и връзката ѝ с психопатологията и социалното функциониране. Направен е подробен преглед на особеностите на социалната когниция при шизофрения, постиженията на съвременната афективна невронаука, метакогницията, теориите за емоциите, невропсихологичните основи на алекситимията и инструментите за нейната оценка.

Конструктите се разглеждат комплексно, в техния естествен контекст на преплитане и припокриване, например връзката на негативните симптоми с неразпознаването на лицева експресия или взаимодействието между когниция и емоции в емоционалната регулация и дефицитите ѝ.

5. Методика на изследването

Целта, хипотезите и задачите са ясно формулирани, а методиката и конкретните инструменти са адекватни на конструктите, които оценяват. Изследва се връзката между способността да се разбират собствени и чужди емоционални състояния и нивата на алекситимия, както и стратегиите за емоционална регулация, при пациенти с шизофрения и здрави контроли.

Проучването е срезово, сравнително, неинтервенционно и двустъпково – пилотно изследване за проверка на психометричните качества на скалите за алекситимия и емоционална регулация при 272 души и „същинско” изследване при

49 пациенти с шизофрения и 51 здрави контроли. Формулирани са точно включващи и изключващи критерии. Използваните инструменти са: 8 компютъризирани теста за изследване на афективни преживявания, представляващи картини с афективно неутрални сцени, които стимулират емоционален отговор, скалата за алекситимия от Торонто (Toronto Alexithymia Scale – 20, TAS-20), скала за оценка на емоционалната регулация (Emotion Regulation Questionnaire, ERQ), скала за негативни емоционални състояния, свързани с депресивност, тревожност и стрес (DASS-21), скала за удовлетвореност от живота (SWLS), както и 6 структурирани въпроса за оценка на нагласите към здравни специалисти и лечението. Статистическите подходи са релевантни на поставените задачи и включват описателна статистика и методи за проверка на хипотези като корелационни анализи. Етичната страна на изследването е съобразена с включване на участниците след подписано информирано съгласие.

6. Характеристики и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е оформен според изискванията на ПУРПНСЗД на СУ „Св. Климент Охридски“ и съдържа: въведение, научна постановка на проблема, организация на емпиричното изследване, резултати, дискусия и изводи от емпиричното изследване, заключение, изводи, приноси, библиография и приложения. Обемът и съотношението между отделните части са оптимални. Работата е онагледена с 30 таблици и 22 фигури, информираните съгласия и някои от инструментите са представени като приложения, а книгописът съдържа 340 източника, от които 8 на кирилица и 332 на латиница.

Представянето на резултатите е ясно и с прегледно и разбираемо онагледяване. Те обхващат психометричните характеристики на използваните инструменти с детайлно изложение на данните от факторния анализ при TAS-20 и ERQ, описателна статистика с данни за връзките между отделните скали и различията в субективните емоционални преживявания, нивата на алекситимия, негативните емоции и стратегиите за емоционална регулация между пациентите с параноидна шизофрения и здравите контроли. Показана е връзката между социалната когниция, алекситимията и емоционалното потискане, между субективните емоционални преживявания, алекситимията и стратегиите за емоционална регулация, както и между тях и нивата на тревожност, депресивност и стрес.

Чрез регресионен анализ е изследвано влиянието на алекситимията, субективните емоционални преживявания и емоционалното потискане върху нивата на депресивност, влиянието на алекситимията върху стратегиите за емоционална регулация, както и на алекситимията върху социалната когниция при пациентите с шизофрения. Представени са връзките между удовлетвореността от живота и други

изследвани психични феномени при пациенти и контроли, ролята на демографските параметри и данните за нагласите към здравните специалисти и лечението.

В обсъждането находките се интерпретират коректно и се съпоставят с лансираните в постановката на проучването хипотези. Потвърждава се наличието на връзка между оценката за чуждото усещане за заплаха в неутралните социални сцени и алекситимията при пациентите с параноидна шизофрения и по-високата оценка на усещането за заплаха и неудоволствие в неутралните социални сцени, както и по-високите нива на алекситимия в сравнение със здравите контроли. Потвърждават се и по-изразените емоционално потискане и негативни емоции при шизофрения, както и по-ниското удовлетворение от живота и по-негативната нагласа към здравните специалисти. Частично се потвърждава и допускането, че високите нива на алекситимия и негативни емоции са предиктори на нарушената социална когниция при оценка на неутрални социални сцени и на субективни емоционални преживявания.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Формулираните заключение, изводи и приноси са фокусирани върху установените връзки между алекситимия и социална когниция при шизофрения и здрави контроли, както и върху практическата приложимост на неутралните стимули и на скалата за оценка на емоционалната регулация и възможността за по-добро планиране на психологични интервенции при пациенти с шизофрения.

8. Лично участие на докторанта

Представеният дисертационен труд е собствено проучване и самостоятелно дело на докторанта.

9. Автореферат и публикации

Структурата на автореферата отговаря на изискванията на ПУРПНСЗАД на СУ „Св. Климент Охридски”, като следва структурата на дисертацията (с ненужно повторение на част от обзора) и отразява синтезирано нейното съдържание. Уместно е авторефератът да бъде придружен от кратко резюме. Представени са 3 научни публикации по темата в български издания, 5 научни съобщения и 3 постера на научни конференции.

10. Критични бележки

Тъй като заглавието следва да отразява съдържанието, по-точно би било „тежки психични разстройства” в темата да бъде заменено с „шизофрения”, тъй като проучването е проведено тъкмо при пациенти с шизофрения – несъмнено

тежко психично разстройство, но не единственото. В описанието на методиката аритметичният сбор между броя на здравите и на пациентите в пилотната извадка не съвпада с посочения общ брой изследвани лица (272). Някои резултати се повтарят в текста и в таблиците и фигурите.

11. Препоръки за бъдещи проучвания

Авторът аргументира перспективата за разширяване на проучванията по темата с по-големи извадки, включване на обективни маркери и други психометрични инструменти и с по-селектирани според клиничния профил популации, напр. според преобладаването на негативната или позитивната симптоматика.

12. Заключение

Представеният дисертационен труд отразява оригинално проучване върху актуален проблем, с методична издържаност и собствени приноси. Трудът отговаря изцяло на изискванията за придобиване на образователна и научната степен „доктор“ съгласно ЗРАСРБ и ПУРПНСЗАД на СУ „Св. Климент Охридски“, което дава основание за категорично положително становище за присъждане на научната степен „доктор“ по психология на Джулия Архондис Камбуридис.

проф. д-р Георги Ончев

